

1. Inleiding

In januari 2022 vinden de eerste versoepelingen plaats van de in december 2021 afgekondigde harde lockdown. Op 10 januari 2022 gaan het basis- en voortgezet onderwijs en de BSO weer open. Op 26 januari 2022 worden nog meer versoepelingen doorgevoerd. De wereld ontspande enigszins, zo leek het. Maar in de nacht van 23 op 24 februari diende zich opnieuw een mondiaal probleem aan, dit keer in de vorm van een oorlog binnen Europa. Rusland viel die dag Oekraïne binnen met de intentie de democratisch gekozen regering omver te werpen en het land in te lijven bij het Russische Rijk. Inmiddels verzetten de Oekraïners zich al meer dan een jaar tegen de inval, geholpen door de NAVO. In het Oosten van Oekraïne is sprake van een klassieke loopgravenoorlog langs een zeer lang front. Naast een oorlog op de grond heeft Rusland ervoor gekozen om Oekraïne zo veel mogelijk te ontwrichten, onder andere door uitschakeling van infrastructuur.

Deze strategie van ontwrichting, ook van de Westerse Wereld in den brede, heeft zijn directe uitwerking op de wereldeconomie. De handelsboycot die door het Westen is ingesteld, is onder andere beantwoord met het steeds verder dichtdraaien van de gaskraan door Poetin. De economieën hebben daar wereldwijd mee te maken in de vorm van een sterke stijging van de energieprijzen. En daarmee blijft de crisis in Oekraïne niet een lokaal probleem, maar strekt die zich ook uit over Nederland en zijn inwoners. De inflatie giert omhoog tot een niveau dat sinds de jaren tachtig niet meer werd bereikt, onder andere door zeer hoge gasrekeningen voor particulieren. De armoede achter menige voordeur neemt toe en de beurzen hebben in 2022 forse verliezen geleden.

In 2022 was er sprake van een toenemend klimaatbewustzijn. Regelmatig was de “stikstofcrisis” in het nieuws. Boze boeren kwamen in verzet, bang voor krimp of sluiting van hun boerenbedrijf. Op het moment van schrijven van deze inleiding is Brussel akkoord gegaan met het uitkopen van boeren bij kwetsbare natuurgebieden. De subsidieregelingen moeten per 1 juli 2023 ingaan. De stikstofcrisis zal dan ook zeker in 2023 nog van zich doen spreken.

2. Organisatie

Reguliere bijeenkomsten

De vergaderingen (5) van de Dirigerende Commissie vonden allemaal plaats op het Duitse Huis. Er waren geen personele wijzigingen bij de Dirigerende Commissie.

De overige commissies vergaderden volgens het vergaderschema voorafgaand aan de vergaderingen van de Dirigerende Commissie.

De Giftencommissie heeft in 2022 vijf keer vergaderd. De januari vergadering vond nog digitaal plaats. Er waren geen personele wijzigingen bij de Giftencommissie.

De Historische Commissie heeft in het voorjaar op het Duitse Huis vergaderd. In het najaar werd vergaderd bij de Nicolaïbroederschap in Arnhem. Er waren geen wijzigingen in de bezetting van de Historische Commissie.

De januari vergadering van de Onroerend Goed Commissie vond nog digitaal plaats, daarna is er vier keer fysiek vergaderd. De jaarlijkse pachtersrondgang vond dit jaar wederom plaats in oktober. De bezetting van de Onroerend Goed Commissie bleef in 2022 onveranderd.

De Financiële Commissie heeft in het verslagjaar tweemaal overleg gehad met de vermogensbeheerder over de portefeuille. Tevens is er gedurende het jaar een aantal keren overleg geweest. Ook van deze commissie bleef de bezetting onveranderd.

Het Kapittel vergaderde tweemaal op het Duitse Huis. Voorafgaand aan de vergadering van 14 december vond in de kapel de installatie van de nieuwe Commandeur van Middelburg plaats. Hij trad daarmee toe tot het Kapittel. Zijn voorganger moest vanwege gezondheidsredenen aftreden.

Voorafgaand aan de Ridderdag van 14 december werd er een nieuwe ridder geïnstalleerd.

Andere bijeenkomsten/studiereis/contacten

Op 2 april vond er op het Duitse Huis een bijeenkomst van de Giftencommissie en het Secretariaat plaats. Op deze dag werd er gesproken over een herijking van het Giftenbeleid. De ideeën van deze dag hebben de basis gevormd voor een bespreking van de toekomst van het Giftenbeleid met alle commandeurs en ridders op 2 juli.

Het werkdiner vond op 14 juni plaats na de Kapittelvergadering. De aanwezigen werden geïnformeerd over de organisatie en de activiteiten van het Leger des Heils waaronder Stichting Woonvermogen. Na afloop kon er uitgebreid worden bijgepraat tijdens het buffet-diner in de Officierstuin van Karel V.

De Ridderdag over de toekomst van het Giftenbeleid vond op 2 juli plaats op Anderstein. Alle aanwezigen toonden zich zeer betrokken bij de ontwikkeling van het giftenbeleid. De ideeën, meningen en gedachten over veel onderwerpen liepen uiteen en/of waren veelzijdig. Er was echter ook een duidelijke lijn te zien in wat men als basis van het giftenbeleid zag, en welke mogelijkheden interessant waren om verder uit te werken als suggesties voor wijziging van het giftenbeleid. Deze suggesties (voorstellen) zijn in de daaropvolgende maanden uitgewerkt en met iedereen gedeeld. Vervolgens zijn de suggesties besproken met de Giftencommissie waarna ze definitief zijn vastgesteld door de Dirigerende Commissie. In de Kapittelvergadering van 14 december heeft een prioritering van de voorstellen plaatsgevonden.

In het Bestuursverslag is er al een aantal jaren melding gemaakt van de gedragscode goed bestuur die ontwikkeld is binnen de Vereniging van Fondsen in Nederland (FIN). Met ingang van 1 januari 2018 worden fondsen met enige klem uitgenodigd om jaarlijks een verklaring in te dienen ter zake van de naleving van de FIN Normen Goed Bestuur (“de Jaarlijkse Verklaring”) en om deze vierjaarlijks extern te laten toetsen (“de Toetsing”). Al in 2019 heeft de RDO eerste stappen gezet om alle benodigde informatie te verzamelen om te voldoen aan de gedragscode goed bestuur. Eén van de elementen genoemd in de Jaarlijkse Verklaring die nog ontbrak betrof de jaarlijkse evaluatie van het eigen functioneren van het bestuur. Nadat deze zelfevaluatie tweemaal gepland was in 2020 maar om bekende redenen niet kon doorgaan vond de zelfevaluatie van het Kapittel uiteindelijk plaats op 15 oktober 2022. Hiermee is de weg vrij om in 2023 voor het eerst de Jaarlijkse Verklaring naleving FIN Normen Goed Bestuur in te dienen.

3. Vermogensbeheer.

Onroerende Zaken

In 2022 zijn er een aantal onroerend goed transacties geweest. De totale onroerend goed portefeuille is vrijwel gelijk gebleven.

Effectenportefeuille

De beleggingsportefeuille wordt passief belegd in een drietal aandelentrackers, gespreid over een drietal regio's. In mei en juni vond er een evaluatiegesprek plaats met de vermogensbeheerder. De beleggingsportefeuille liet in 2022 een negatief resultaat zien. In maart werd de portefeuille conform het beleggingsstatuut geherbalanceerd.

Liquiditeitsbegroting

Begin 2021 is er een liquiditeitsbegroting ontwikkeld die een beter inzicht geeft in de liquiditeitsbehoefte gedurende het jaar waardoor met meer beleid kan worden omgegaan met een incidentele vrijval of tekort aan liquiditeit. De liquiditeitsbegroting vormt een vast agendapunt bij elke vergadering van de Onroerend Goed Commissie, Financiële Commissie en Dirigerende Commissie.

Financieel model

In de afgelopen twee jaar heeft de Financiële Commissie op verzoek van de Dirigerende Commissie samen met het rentmeesterskantoor gewerkt aan een financieel model dat een mogelijke verhoging van het giftenbudget kon ondersteunen. Uitgangspunt is dat de koopkracht van het eigen vermogen van de RDO in stand blijft. Vervolgens heeft de Financiële Commissie een voorstel voor de Dirigerende Commissie geformuleerd om het giftenbudget voor de komende 5 jaar te verhogen. Dit voorstel is met een positief advies van de Dirigerende Commissie aan het Kapittel voorgelegd. In de Kapittelvergadering van 14 december is besloten om het giftenbudget voor de komende 5 jaar (2023-2028) te fixeren. Het voornemen is om in 2023 de strategische asset allocatie verder te bespreken.

4. Giftenbeleid

Het budget dat in 2022 beschikbaar was voor giften was hetzelfde als voorgaande jaren. Er zijn 497 aanvragen ontvangen. Dit waren aanvragen voor individuele noden, projectaanvragen en partners (inclusief SUN's) en verschillende buitenlandse projecten.

Individuele Noden

In totaal zijn **213** aanvragen voor Individuele Noden ingediend, hierbij zitten ook de aanvragen voor de Stichtingen Urgente Noden (totaal 19).

Dat is een forse stijging in het aantal aanvragen dat de RDO heeft ontvangen (in 2021: 149).

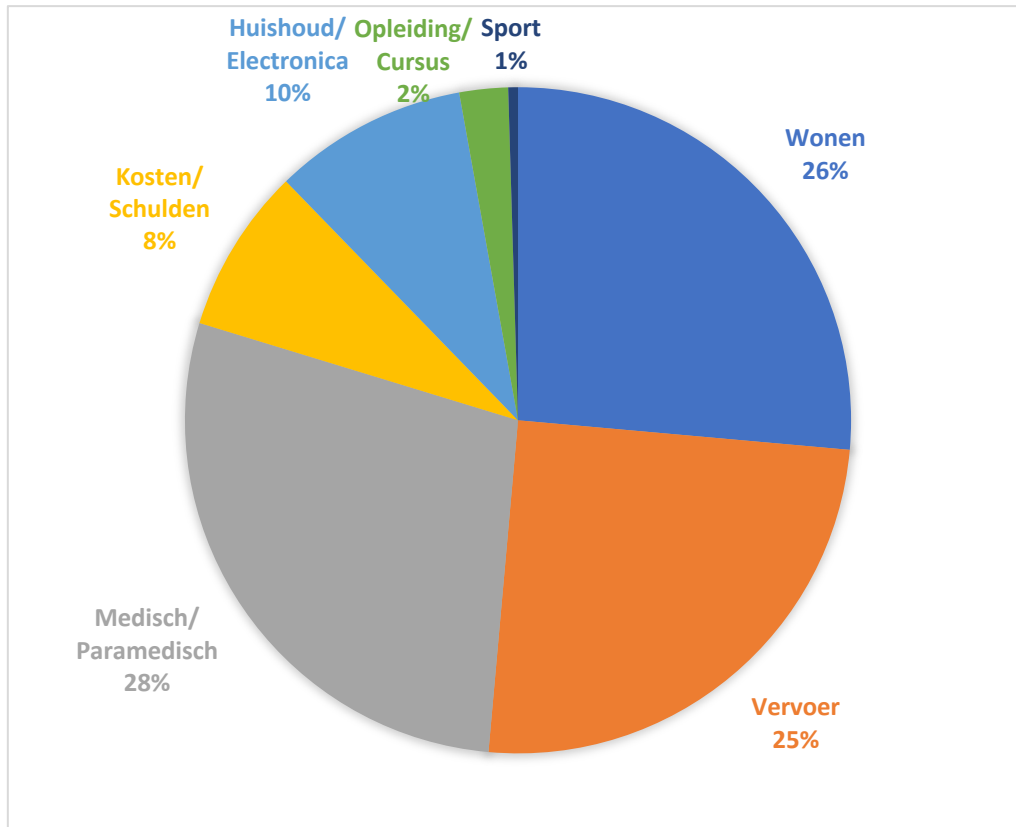
Niet alleen het aantal aanvragen maar ook de toename van het totale bedrag dat is uitgegeven aan Individuele Noden is fors gestegen ten opzichte van 2021.

In de Corona periode (2020 en 2021) was het aantal aanvragen teruggelopen ten opzichte van 2019. Dit verschil is nu weer ingehaald. Ook zien we een toename ten opzichte van het bedrag dat is uitgegeven. De verwachting is - gezien de economische situatie waarin we verkeren - dat we in 2023 weer een toename kunnen verwachten ten opzichte van 2022.

Verdeling categorieën Individuele Nood

De 3 categorieën waar de meeste aanvragen voor worden ingediend zijn:

- Medisch/ Paramedische kosten
- Wonen (woninginrichting)
- Vervoer

Projecten

Het grootste deel van het giftenbudget van de RDO wordt uitgegeven via projecten. De Giften commissie hanteert een focus op de voormalige commandrijgebieden om daar projecten te ondersteunen. In de praktijk komen veel aanvragen uit Utrecht. De categorieën die het meeste voorkomen zijn 'sociale cohesie' en 'algemeen welzijnsbelang'.

Bij de aanvragen zien we veel "pakketten", dat waarschijnlijk door de Coronaperiode is ontstaan. Organisaties willen mensen met een krappe beurs ondersteunen met bijvoorbeeld kleding, voedsel, kerst- of verjaardagspakketten.

Voorbeelden van projecten die in 2022 werden ondersteund zijn:

Sint Maarten Kledingpas, Leergeld Utrecht

Met de kledingpas krijgen kinderen een budget van € 150,- om nieuwe kleren te kopen. Leergeld werkt samen met een bedrijf dat deze passen maakt en beschikbaar stelt, hierdoor weten ze zeker dat het bedrag niet aan andere spullen kan worden besteed. Het budget van de pas geeft kinderen autonomie in het kiezen van de kleding die ze graag willen en geeft ouders de ruimte om het vrij gebleven geld in hun eigen portemonnee aan andere behoeftes te besteden.

Heppie vakanties, Stichting Het Vergeten Kind

Een programma waar de kwetsbare kinderen warmte, veiligheid en positiviteit ervaren. Bij Heppie Vakanties & Weekenden worden kinderen (6 t/m 18 jaar) en soms hun ouders intensief begeleid door vrijwilligers.

Kinderen die het moeilijk hebben omdat er thuis veel problemen zijn, behoren tot de meest kwetsbaren in onze maatschappij. Ze zitten vaak in een sociaal isolement. Bij 'gewoon kind kunnen zijn' en meedoen hoort heel basaal ook een leuke vakantie-ervaring. Plezier, herinneringen en vrienden maken.

Tijdens dit programma zijn de kinderen ontspannen, spelen ze samen, maken ze vrienden en komen ze in aanraking met nieuwe activiteiten. Met als doel dat ze hierdoor hun zorgen en problemen tijdelijk beter aan kunnen en ze zich minder eenzaam voelen. Ook ervaren ze meer zelfvertrouwen en is het netwerk vergroot.

Het Andere Gedicht, Stichting Special Arts

Voor de bevordering van zelfstandigheid en mondigheid van mensen met een verstandelijke handicap zijn communicatieve vaardigheden van groot belang. Het project Het Andere Gedicht 2022 speelt hierin, met behulp van de werkwijze Taalvorming, een belangrijke rol. Met een landelijke poëziewedstrijd worden mensen met een verstandelijke handicap uitgedaagd om uiting te geven aan hun eigen authentieke wereldbeeld.

Door middel van een dichtbundel en diverse manifestaties wordt een podium geboden aan talentvolle dichters en krachtige teksten. Ook wordt zo een breder publiek bereikt en grotere erkenning gegenereerd.

Voedselbank Utrecht

De RDO ondersteunt het project Structureel Vers van de Voedselbank Utrecht voor meerdere jaren.

In 2022 is het aantal deelnemers dat een beroep doet op voedselhulp gestegen van 504 huishoudens op 1 januari 2022 naar 712 deelnemers op 31 december 2022. Naast het inkopen van vers voedsel is in het afgelopen jaar in nauwe samenwerking met Voedselbank Nederland de samenwerking gezocht met Stichting Manna en de Groente en Fruitbrigade. Zij leveren, tegen betaling van de transportkosten, verse groenten en fruit. Door deze samenwerking hopen ze in de toekomst minder vers voedsel te hoeven aankopen en kan het project omgevormd worden naar Structureel Gezond zodat de personen die een pakket ontvangen naast versproducten ook gezonde houdbare producten krijgen om zo gezonde maaltijden te kunnen bereiden.

Noodhulp Oekraïne en vluchtelingen

Door de oorlog die in de winter in 2022 in de Oekraïne is uitgebroken heeft de RDO ook een aantal projecten in binnen- en buitenland ondersteunt. Er is onder andere een gift gegeven aan de Orde van Malta en Kerk in Actie. Bij beide organisaties zijn via lokale partners in Oekraïne en omliggende landen grote noodhulpprojecten opgezet.

Ook hebben we bijgedragen aan de realisatie van een speeltoestel voor jonge Oekraïense vluchtelingen die verhuisvest zijn in flexwoningen op Landgoed Prattenburg in Rhenen.

PARTNERS

In 2022 waren verschillende Stichtingen Urgente Noden, Stichting Present, Johanniter Nederland, De Tussenvoorziening en Profko partner van de RDO Balije van Utrecht.

Stichtingen Urgente Noden (SUN's)

De RDO steunt in 2022 Stichtingen Urgente Noden (SUN) in Friesland, Leiden, Delft, Lekstroom, Utrecht, Groningen/ Drenthe, Rheden, Liemers Achterhoek, Krimpenerwaard en Twente. De SUN's hebben in 2022 geen grote groei in het aantal aanvragen gezien.

Daarnaast zijn Stichting Present, De Tussenvoorziening, Johanniter Nederland en Profko in Kaliningrad ondersteund met giften.

OVERIG

Utrechts Fondsen Overleg

Dit jaar was er in het najaar één overleg met de Utrechtse Fondsen. Er waren veel nieuwe gezichten en het was goed om weer een fysiek overleg te hebben met elkaar. De fondsen zijn nog steeds blij met de zichtbaarheid van de Utrechtse Fondsenzoeker en voor aanvragers zijn de diverse fondsen in Utrecht makkelijker te vinden.

FIN

Er werden meerdere online-bijeenkomsten georganiseerd en er was een fysieke najaarsbijeenkomst in het DeLaMar theater in Amsterdam met verschillende deelsessies waaronder digitalisering en impact investeren.

Vierstedenoverleg

Op 12 oktober was de RDO te gast bij de Stichting Bevordering van Volkskracht in het kader van het vierstedenoverleg. Het gaat om een inhoudelijk overleg over gedeelde problematiek tussen fondsen met een vergelijkbare achtergrond dat jaarlijks plaatsvindt. Deelnemers zijn de Fundatie Van den Santheuvel, Sobbe, Janivo Stichting, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, Stichting Bevordering van Volkskracht, Fonds Sluyterman van Loo en de Ridderlijke Duitse Orde.

Giftensysteem

Alle aanvragen zijn via iFunds door het secretariaat behandeld. De eerste maanden waren er vooral in het proces nog zaken die geoptimaliseerd moesten worden en ook bij het benoemen van kenmerken en/of doelgroepen zijn nog wat wijzigingen gemaakt. De Giftcommissie, Dirigerende Commissie en Kapittel hebben allemaal toegang tot het systeem waardoor zij eenvoudig de aanvragen met benodigde achtergrondinformatie kunnen inzien bij het beoordelen van de aanvragen. De rapportage tool die gekoppeld is aan het systeem zal in 2023 volledig in werking treden, dan is alle informatie compleet.

AVG

Voor de implementatie van iFunds heeft de RDO haar processen ook kritisch tegen het licht gehouden met betrekking tot de AVG. Aangezien het secretariaat bij het behandelen van individuele noden veel persoonsgegevens verzameld is het belangrijk hier zorgvuldig mee om te gaan.

In november 2022 hebben alle medewerkers van het secretariaat een Awareness Training gehad. De training ging over welke data door het secretariaat worden verwerkt, waarom en hoe lang die gegevens bewaard mogen/ moeten worden. En ook hoe je moet handelen bij datalekken en hoe je phishing mails kan herkennen. AVG zal regelmatig op de agenda staan bij het secretariaat.

Herijking Giftenbeleid

In 2022 hebben alle Ridders en Commandeurs en de medewerkers van het secretariaat van de RDO zich ingespannen om het giftenbeleid te herijken. De aanleiding hiervoor was de behoefte om gezamenlijk stil te staan bij de uitgangspunten van het giftenbeleid, hier meer richting aan te geven, en – zeker met het oog op het groeiende giftenbudget – keuzes te maken over de besteding hiervan. Met de herijking is eind 2021 begonnen. In de verschillende gesprekken en bijeenkomsten is gebleken wat de Ridders en Commandeurs belangrijk vinden en waar zij waarde kunnen toevoegen binnen het giftenbeleid. Ook zijn er diverse suggesties uit voortgekomen voor aanpassingen en aanvullingen van het giftenbeleid. Veel van deze suggesties worden nu, op het moment van verschijnen van dit bestuursverslag, uitgewerkt, en zullen in de komende jaren (in pilotvorm) worden uitgevoerd.

Op 2 april kwamen de Giftencommissie en het secretariaat in Utrecht bij elkaar voor een brainstormsessie over de uitgangspunten en de invulling van het giftenbeleid. Deze dag gaf richting aan de invulling van de Ridderdag op 2 juli. Deze Ridderdag stond volledig in het teken van het Giftenbeleid.

De algemene doelstelling van het giftenbeleid van de RDO is ‘het verlenen van financiële ondersteuning aan kwetsbare individuen of groepen bij belangrijke problematiek’. Harde criteria bij het besteden van giftenbudget, zijn:

- De aanvraag wordt ingediend door een professionele hulp- of dienstverlener of maatschappelijke organisatie (niet door een privépersoon)
- Het bedrag is bestemd voor besteding in Nederland, bij voorkeur in een commanderijgebied (m.u.v. het gereserveerde budget voor buitenlandse projecten)
- De aanvragende partij levert de gevraagde informatie aan

Belangrijke richtlijnen zijn:

- Het initiatief is gericht op het voorkomen of verzachten van menselijk leed, veroorzaakt door problematiek waardoor de kwetsbare groep of persoon geraakt wordt; m.a.w.: het initiatief voorziet in een behoefte van de kwetsbare groep of persoon
- Bij ‘kwetsbare groepen’ denkt de RDO aan mensen die in nood zijn geraakt door lichamelijke, mentale, psychische of sociale beperkingen
- Het initiatief komt op een relatief directe manier ten goede aan de kwetsbare groep of persoon
- Er is geen voorliggende voorziening; m.a.w.: er wordt niet op een andere wijze in de behoefte voorzien
- Een bijdrage vanuit de RDO is financieel noodzakelijk; m.a.w.: de betrokken organisatie of persoon kan de kosten niet uit eigen middelen opbrengen
- De financiering van het initiatief hangt slechts deels af van de bijdrage van de RDO; m.a.w.: het initiatief is niet (te) afhankelijk van de RDO.

Maar ook:

- De bijdrage van de RDO kan een daadwerkelijk verschil maken; m.a.w.: het is geen druppel op de gloeiende plaat
- De RDO wil graag duurzame financiële steun bieden, maar tevens voorkomen dat een (jaarlijkse) bijdrage vanzelfsprekend wordt en aanvragers te zeer afhankelijk worden van de RDO
- De begrote kosten voor het initiatief zijn redelijk

In 2023, 2024 en 2025 wil de RDO in de basis doorgaan met de verstrekking van Giften zoals dat de afgelopen jaren al gebeurde. Het secretariaat handelt aanvragen voor individuele noden af, en de Giftencommissie beoordeelt aanvragen voor sociale projecten. Ook blijven de partnerschappen, het Vicariefonds en een beperkt aantal giften aan projecten in het buitenland in stand.

Daarnaast vinden er nieuwe initiatieven plaats vanuit de RDO, en worden enkele bestaande werkwijzen uitgebreid of gewijzigd. In de Kapittelvergadering van december 2021 is overeenstemming bereikt over de uit te werken suggesties, en de prioritering daarvan.

Eén voorstel dat is voortgekomen uit de herijking, is om het aantal **meerjarige samenwerkingen** met aanvragende organisaties uit te breiden. Primair gaat het daarbij om partnerschappen, waarbij een vast jaarlijks bedrag wordt toegekend waarover achteraf verantwoording wordt afgelegd.

Partnerschappen zijn in het bijzonder gericht op organisaties die in meerdere commanderijgebieden actief zijn. Ook andere vormen van meerjarige samenwerking zijn denkbaar.

Een ander vernieuwend voorstel is om door middel van een '**thematisch impulsprogramma**' gedurende enkele jaren speciale aandacht te besteden aan een specifiek thema of een specifieke doelgroep. De RDO gaat daarbij actief op zoek naar geschikte aanvragers en projecten.

Verder bleek tijdens de herijking dat de **commanderijgebieden** belangrijk zijn voor de Commandeurs en Ridders van de RDO. Hoewel de doelstelling breed is, en de bereidheid om ook aanvragen van elders in behandeling te nemen, verdienen de commanderijgebieden bijzondere aandacht. In de komende jaren is er meer aandacht voor bezoeken aan de commanderijgebieden, betrokkenheid van Commandeurs en Ridders bij deze gebieden, en het leggen en onderhouden van zinvolle contacten ter plekke.

De **Stichtingen Individuele Noden (SUN's)** worden breed gezien als belangrijke partner van de RDO. De SUN's in de commanderijgebieden blijven steun ontvangen van de RDO en in veel SUN's zit iemand van de RDO in het bestuur. Daarnaast wordt er vanaf 2023 budget vrijgemaakt om ook startende SUN's buiten de commanderijgebieden te helpen. Met SUN Nederland onderhoudt de RDO-contact, om doorlopend in beeld te hebben welke ontwikkelingen er zijn en welke behoeften de verschillende SUN's hebben.

Op het gebied van giften aan projecten in het **buitenland**, blijkt dat meerdere Commandeurs en Ridders graag meer lijn zien in deze bestedingen. De interesse om hierover mee te denken is groot. Over criteria en richtlijnen, en de wijze van selecteren van bestedingsdoelen in het buitenland, wordt in 2023 verder nagedacht.

Voor **samenwerking met één of meerdere andere fondsen**, is eveneens veel belangstelling. Gezien de veelheid aan suggesties en voorstellen, onderneemt de RDO op dit onderwerp niet direct actie. De RDO staat wel open voor samenwerking, mocht de gelegenheid daarvoor zich voordoen.

5. Cultuurhistorie

De activiteiten van de RDO op cultuurhistorisch gebied zijn na de COVID-19-pandemie in het voorjaar van 2022 weer voorzichtig op gang gekomen. Aanvankelijk gebeurde nog veel online, maar geleidelijk keerde het normale leven terug. Er werden weer rondleidingen en lezingen gegeven en de Historische Commissie kwam weer fysiek bijeen.

Het werk aan het Nieuw-Archief werd hervat. Dit werk geschiedt in het kader van een dienstverleningsovereenkomst met Het Utrechts Archief (HUA), die per 1 april 2021 voor een periode van vijf jaar is verlengd.

Het werk aan het Nieuw-Archief (1811-2006), dat door de coronamaatregelen in 2020 en 2021 ernstig was vertraagd, is ook in 2022 nog niet afgerond. Begin 2022 was er nog steeds een lockdown, maar ook na de opheffing daarvan kon de achterstand niet worden ingelopen. Dat ligt ten dele aan gezondheidsproblemen van de door HUA ingezette medewerker, maar ook de al in het vorige jaarverslag geconstateerde grotere bewerkelijkheid van het archief speelt daarbij een rol. Bovendien wordt er nog gewacht op stukken van het rentmeesterskantoor, die bij het Nieuw-Archief moeten worden gevoegd. Een onderdeel van de dienstverleningsovereenkomst, die in 2022 is aangepakt, is de inhaalslag in de catalogisering van de bibliotheek, die begin 2023 is afgerond. De aanwinsten van de laatste tien jaar zijn nu in de catalogus bijgewerkt en de boekenkasten zijn opnieuw geordend. Verder is begonnen met de inventarisatie van prenten, tekeningen en kaarten. Er ligt nog het voornemen om de collectie munten en penningen te inventariseren en om de vitrines in de expositieruimte opnieuw in te richten op basis van de door de herinventarisatie verkregen nieuwe inzichten.

Bovenop de gemaakte afspraken in de samenwerkingsovereenkomst komen het (in kleur) fotograferen van de ca. 3.000 charters en het digitaliseren van het Nieuw-Archief. Dat laatste is een serieus punt van discussie aangezien al eerder is besloten om voor het Nieuw-Archief niet hetzelfde beleid van openbaarheid te voeren als bij het Oud-Archief. In principe geldt een termijn van honderd jaar. Bij een eventuele digitalisering van het Nieuw-Archief zal worden bekeken of en zo ja op welke wijze een deel van het Nieuw-Archief online toegankelijk kan worden. Een laatste punt op archiefgebied is de ordening van het lopende archief (vanaf 2006), dat grotendeels al digitaal is en verder als zodanig wordt opgebouwd. Om een goede aansluiting met het Oud- en Nieuw-Archief (1200-1811 en 1811-2006) te bewerkstelligen, zal HUA een advies uitbrengen over de wijze van opbouwen en ordenen. Tegen de tijd dat de tweede periode van de samenwerkingsovereenkomst met HUA eindigt, moet een goed plan ontwikkeld zijn voor de toekomst van het waardevolle, eeuwenoude erfgoed dat het RDO-archief is.

Het ontvangen van archiefbezoekers is in vergelijking met zes, zeven jaar geleden, sterk teruggelopen. Door de coronamaatregelen kon dat tussen maart 2020 en het voorjaar van 2022 slechts in zeer beperkte mate plaatsvinden. Bij veel instellingen in de culturele en erfgoedsector hebben de bezoekersaantallen zich na de pandemie slechts gedeeltelijk hersteld. Bij het RDO-archief speelt bovendien dat het raadplegen van veel stukken niet meer in fysieke zin plaats hoeft te hebben aangezien het Oud-Archief online raadpleegbaar is. Alleen bezoekers die echt de originele stukken willen zien of die niet online overweg kunnen, komen nog naar de studiezaal in het Duitsche Huis. In het verleden kwamen de meeste bezoekers juist voor het Oud-Archief. Het Nieuw-Archief is vanwege de bewerkingslag moeilijk raadpleegbaar. De binnengekomen vragen konden via email of telefonisch worden opgelost.

Op de website, die na de vernieuwingsslag van 2020-2021 goed wordt bijgehouden, zijn de gedigitaliseerde collecties raadpleegbaar: naast het Oud-Archief ook de landcommandeursportretten en de kwartierstaten. De website bevat tevens een nieuw overzicht van de RDO-geschiedenis (ook in het Engels en het Duits), een actualisering van de publicaties over de RDO en een overzicht van de onderzoeksactiviteiten.

Het promotieonderzoek naar het middeleeuwse grondbezit van de RDO, is inmiddels afgerond. De promotie heeft op 27 oktober 2022 plaatsgevonden aan de Universiteit Leiden. De handelseditie is verschenen bij Uitgeverij Verloren in Hilversum als deel 9 in de reeks van de RDO en deel 183 in de reeks Middeleeuwse Bronnen en Studies. Het onderzoek van naar de commanderij Schoonhoven heeft nog niet tot een publicatie geleid. De archivaris heeft in 2022 een artikel gepubliceerd over de functie van de RDO als adelsnetwerk in de periode 1640-1840 in het Franse tijdschrift *Cahiers de la Méditerranée*, een themanummer met bijdragen aan een congres in 2019. De RDO is actief in het circuit van internationale congressen op het gebied van de geestelijke ridderorden.

Ten aanzien van de RDO-collectie valt nog te melden dat na de afronding van de textielrestauratie de focus is gericht op de landcommandeursportretten. De restaurateur is op basis van het in het najaar van 2021 opgestelde behandelplan begonnen met het uitvoeren van een conserverende restauratie. Telkens is een paneel naar het atelier gebracht om daar behandeld te worden. Naar verwachting zal dit traject in het najaar van 2023 zijn afgerond. De bruikleenaanvragen van collectiestukken, die voor de coronacrisis met enige regelmaat binnenkwamen, zijn stil komen te liggen. Van de beide in 2020 geplande tentoonstellingen is er één definitief afgelast en één uitgesteld tot 2025. Nieuwe projecten hebben zich nog niet gemeld.

Naar het onroerende erfgoed van de RDO is eind 2020 een onderzoek gestart door een bouwhistoricus.. Ook dit werk is gehinderd door coronamaatregelen, maar in de loop van 2021 is toch veel literatuur- en veldonderzoek gedaan en eind 2022 was het werk zo goed als af. Er is een overzicht gemaakt van alle nog bestaande gebouwen in Nederland, die aan de Duitse Orde te relateren zijn. Deze gebouwen, waarvan slechts een klein deel nog in RDO-bezit is, zijn zowel onder de Balije Utrecht als onder de Balije Biesen te rangschikken. Een bijzonder object is het commanderijhuis in Doesburg, waarvan de RDO de restauratie ondersteunt.

De conservator fungeert ook als secretaris van de Historische Commissie van de RDO. De commissie houdt toezicht op dan wel initieert de bovengenoemde projecten. Verder beoordeelt zij subsidieaanvragen op cultuurhistorisch gebied. In 2022 zijn subsidies toegekend aan de volgende projecten: de restauratie van het doksaal in de Cunerakerk te Rhenen, het symposium van de werkgroep Duits-Nederlandse Adelsgeschiedenis op Twickel in Delden en de restauratie van een wandbord in de Bartholomeuskerk te Schoonhoven.

6. Personeel en bureau

Er zijn in 2022 een aantal wijzigingen in de bestaande formatie. Per 1 mei is één van onze medewerkers met pensioen gegaan. Ook is één van de medewerkers per 1 november verhuisd naar het buitenland. Zij blijft op afstand werken voor de RDO voor het project rondom de herijking van het giftenbeleid en komt eens per 4 tot 6 weken voor een bezoek naar Nederland. Zonder extern wervingstraject kon de vacature, die op het secretariaat in Utrecht was ontstaan, worden vervuld.

Utrecht, mei 2023